

Analyzing the Soft Power Characteristics of Martyr Haj Qasem Soleimani's School with Emphasis on the Statements of Imam Khamenei

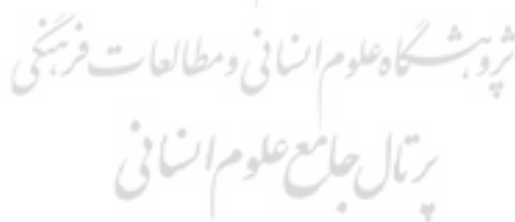
Abdullah Araqi¹ | Mohammad Beidgoli²

Abstract

Martyr Qasem Soleimani was the principal figure of soft power for the Islamic Republic in the region. It appears that examining the statements of the Supreme Leader regarding this distinguished martyr can provide the best guidance for identifying the characteristics of Haj Qasem Soleimani's school. This study seeks to answer the question: What are the soft power characteristics of Martyr Haj Qasem Soleimani's school, with an emphasis on the statements of Imam Khamenei? This developmental-applied research utilized document analysis and qualitative content analysis methods. The aim is to examine the soft power characteristics of Martyr Qasem Soleimani's school, as emphasized by Imam Khamenei.

The findings indicate that the soft power characteristics of Martyr Haj Qasem Soleimani's school, as highlighted by Imam Khamenei, include sincerity and devotion, responsibility, combined courage and prudence, allegiance to the leadership, and recognizing and opposing tyranny.

Keywords: Imam Khamenei, Enemy Recognition, Soft Power, Martyr Qasem Soleimani's School, Allegiance to Leadership

-
1. Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Political Science, National Defense University, Tehran, Iran. Email: abdollah.politics@gmail.com
 2. Assistant Professor: Department of Law, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

واکاوی شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

عبدالله عراقی^۱ محمد بیدگلی^۲

چکیده

شهید قاسم سلیمانی اصلی‌ترین شاخص قدرت نرم جمهوری اسلامی در منطقه بود. به نظر می‌رسد مطالعه بیانات رهبر معظم انقلاب درباره این شهید بزرگوار می‌تواند بهترین راهنما برای احصای شاخص‌های مکتب حاج قاسم سلیمانی باشد. در پژوهش حاضر تلاش شده به این سؤال پاسخ داده شود که شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) چیست؟ پژوهش حاضر توسعه‌ای-کاربردی بوده و برحسب ضرورت از روش‌های اسنادی و تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. هدف پژوهش حاضر واکاوی شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای، صدق و اخلاص، مسئولیت‌پذیری، شجاعت و تدبیر توأمان، ولایتمداری و دشمن‌شناسی و استکبارستیزی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: امام خامنه‌ای، دشمن‌شناسی، قدرت نرم، مکتب شهید قاسم سلیمانی، ولایتمداری

۱۰

سال ششم

بهار و تابستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۱/۲۹

صص: ۲۳۷-۲۱۷

شابا چاپی: ۶۳۲۸-۲۵۳۸

الکترونیکی: ۱۶۵۵-۳۷۱۷

DOR: 20.1001.1.25386328.1403.6.10.9.2

۱. نویسنده مسئول: استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه دفاع ملی، تهران، ایران Email:abdollah.politics@gmail.com

۲. استادیار گروه حقوق، واحد ورامین- پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه و بیان مسئله

انقلاب اسلامی ایران با محوریت دین در قرن بیستم با شکل و محتوای متفاوتی نسبت به سایر انقلاب‌های جهانی به وقوع پیوست و شاخص‌های گوناگونی از قدرت نرم با وقوع انقلاب اسلامی ایجاد شد. یکی از ویژگی‌های بدیع انقلاب اسلامی، داشتن رهبر دینی بود که یک نقطه قوت برای آن محسوب می‌شود (عرفانی فر، ۱۳۹۹: ۶۵). انقلاب اسلامی هم تولیدکننده قدرت نرم و هم پایه قدرت نرم است. استقلال، مقاومت، استقلال‌طلبی و استکبارستیزی و دفاع و حمایت از مقاومت، جزء شاخصه‌ها و مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی است. سردار حاج قاسم سلیمانی اصلی‌ترین شاخص قدرت نرم جمهوری اسلامی در منطقه بود. هرچند با توجه به احتمال برداشت موازی‌کاری با وزارت خارجه، بسیاری از خدمات و اقدامات او رسانه‌ای نشد؛ اما ایشان نقش پررنگی در توسعه قدرت ایران و هنجارهای فرهنگی انقلاب اسلامی و نزدیک کردن دیدگاه‌های گروه‌های مختلف منطقه برای شکل‌گیری یک رژیم منطقه‌ای داشته است.

بخش زیادی از مقاومت‌ها و ایستادگی‌ها در مقابل گروه‌های تروریستی، با تأسیس و تلاش بسیج مردمی و انسجام نیروهای قبایل در سوریه و عراق شکل گرفت که ساماندهی و سازمان‌دهی آن‌ها توسط سردار سلیمانی انجام شد. تقویت و تحول محور مقاومت و پیروزی‌های فراوان آن در جبهه‌های مختلف، مخصوصاً در طول هشت سال مقابله با فتنه داعش در کشورهای سوریه و عراق، از حاج قاسم سلیمانی شخصیتی بی‌بدیل ساخت و اساساً او به‌عنوان بنیان‌گذار یک مکتب مخصوص در حوزه مقاومت اسلامی تبدیل شد (اشرفی، ۱۴۰۱: ۲۰۲).

بحث قدرت نرم در مکتب شهید سلیمانی طبیعتاً چیزی جدا از انقلاب اسلامی و امام (ره) نیست. ویژگی بارز و برجسته شهید سلیمانی این است که توانست منویات و ارزش‌های موردنظر رهبر کبیر انقلاب و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را بر روی زمین و در صحنه عمل، اجرا کند. درباره ویژگی‌های شهید سلیمانی در فرمایشات و کلام مقام معظم رهبری، بحث‌های مفصل و بسیاری وجود دارد. ایشان شجاع بودن و شجاعت همراه با تدبیر را در مورد شهید سلیمانی مطرح کردند و توضیح دادند. به اخلاص شهید سلیمانی اشاره کردند و اینکه مراقب حدود شرعی است و خط قرمز ایشان انقلابی‌گری است. این که خودش را جلوی چشم قرار نمی‌داد، بی‌پروا در راه

جهاد فی سبیل الله بود، پیروز در جهاد اکبر بود، شوق شهادت داشت و تربیت شده اسلام و مکتب امام (ره) بود. این‌ها برخی ویژگی‌هایی است که امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مورد شهید قاسم سلیمانی مطرح کردند و البته موارد بسیار دیگری که در منابع مختلف منتشر شده است. جوزف نای به‌عنوان کسی که در حوزه قدرت نرم نظریه‌پردازی کرده، قدرت آمریکا را به سه حوزه تقسیم کرده است: بُعد فرهنگی، بُعد ارزش‌ها و بُعد سیاست خارجی. اساساً این علم را منطبق با شرایط آمریکا تعریف کرده و پیرامون آن توضیحاتی ارائه داده و ادله و مستندات هم ارائه داده، در حقیقت به نحوی می‌خواهد با این علم، قدرت ایالات متحده آمریکا را تئوریزه کند. ابعاد مکتب شهید سلیمانی جای بحث فراوانی دارد و در این حوزه نیاز است کاری انجام شود که بتواند با تولید ادبیات متناسب با این شهید بزرگوار و رفتار و اقدامات وی، نتایج حاصل از رفتار و تأثیرات این شهید را به جامعه و دنیا معرفی کند. پرداختن به مسئله قدرت نرم و مؤلفه‌های آن از حیث آنکه توان مبارزه را در جنگ نرم فراهم می‌سازد، حائز اهمیت بسیار است. در پژوهش حاضر تلاش شده به این سؤال پاسخ داده شود که شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) چیست؟

پیشینه پژوهش

در خصوص شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی از جهت نظری و تحقیقاتی، به‌ویژه با تأکید بر اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پیشینه‌ای مستقل و واحدی صورت نگرفته است. معدودی مقاله، همه داشته‌های ما در این حوزه را شامل می‌شود. در این خصوص پژوهش‌های اندک و پراکنده‌ای صورت گرفته است که در ذیل به بعضی از آن‌ها که در برخی جنبه‌ها به این پژوهش نزدیک‌تر بودند اشاره شده است:

۱- عباسی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله «تأثیر قدرت نرم در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر آیت‌الله خامنه‌ای» به سؤال تأثیر قدرت نرم در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر آیت‌الله خامنه‌ای پاسخ داده‌اند.

۲- حبیبی ولکزیایی (۱۰۰) در مقاله خود با عنوان «شهید قاسم سلیمانی الگوی انسانی قدرت نرم متعالیه تمدن ساز» به این نتیجه رسیده‌اند که سردار دل‌ها به زیبایی نشان داد که حتی «الله اکبر» و

«لااله الاالله» داعش به‌عنوان مظاهر قدرت نرم متدانیه هم عوایدی برای نظام سلطه در پی نخواهد داشت.

۳- روح‌اللهی (۱۴۰۰) در مقاله «شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های نفوذ اجتماعی در سبک رهبری شهید قاسم سلیمانی» دریافته است که امکان نفوذ اجتماعی در مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر منابع نفوذ است که قدرت مرجعیت اجتماعی، اعتبار و جذابیت آن را تولید می‌کند.

۴- عرفانی فر (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان «نقش راهبردی حاج قاسم سلیمانی در شکل‌گیری محور مقاومت و مدیریت توحیدی آن» به این نتیجه رسیده است که فرمانده شجاع و دلاور نیروی قدس سپاه با داشتن تفکری نظامی، اندیشه استراتژیک و به‌مانند یک دیپلمات زیرک، به‌عنوان نیروی فعال در سیاست خارجی کشورمان نقشی مهم ایفا کرد.

۵- نوروزی و مرنندی (۱۳۹۸) در مقاله خود با عنوان «تحول در گفتمان قدرت محور مقاومت از تثبیت به توسعه قدرت با تأکید بر زنجیره هم‌ارزی هویت قبل و بعد از شهادت سردار سلیمانی» دریافته‌اند که قدرت در محور مقاومت در قبل و بعد از شهادت سردار سلیمانی مبتنی بر چه استراتژی‌ها و رفتارهایی باز نموده است.

مبانی نظری

قدرت نرم

اندیشمندان و محققان سیاست بین‌الملل و مطالعات راهبردی در این نکته اشتراک نظر دارند که در مناسبات بین واحدهای سیاسی و نیز در عرصه نظام بین‌الملل می‌توان از دو نوع قدرت سخت و نرم سخن گفت (عباسی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۵). قدرت نرم عبارت است از توانایی کسب مطلوب از طریق جاذبه، نه از طریق اجبار یا تطمیع. قدرت نرم از جذابیت فرهنگ، ایده‌آل‌های سیاسی و سیاست‌های یک کشور ناشی می‌شود. وقتی سیاست‌های ما از نظر دیگران مشروع و موردقبول باشد، قدرت نرم ما افزایش می‌یابد (نای، ۱۳۸۹: ۲۴). به عقیده جوزف نای، در عصر جهانی اطلاعات، تمامی منابع قدرت نظامی، اقتصادی و نرم هرچند به درجات مختلف، ولی به یکدیگر مرتبط باقی خواهند ماند. به نظر وی سه منبع عمده برای قدرت نرم یک کشور وجود دارد که عبارت‌اند از: «فرهنگ»، هنگامی که برای سایر کشورها از جذابیت برخوردار گردد، «ارزش‌های

سیاسی»، هنگامی که با ارزش‌های اجتماعی داخلی، خارجی و روح حاکم بر سیاست‌های خارجی کشور مطابقت داشته باشد و «مشروعیت»، یعنی زمانی که سایر کشورها فرهنگ ملی کشور موردنظر را مشروع و اخلاقی تلقی نمایند (Nye, 2004:4). به عقیده نای اگر رهبری ارزش‌هایی را ارائه کند که دیگران، خود مایل به پیروی از آن باشند، اداره کردن آن گروه هزینه کمتری خواهد داشت. شکل‌گیری قدرت نرم فراگردی بسیار کند و زمان‌بر است و ایجاد آن در کوتاه‌مدت ممکن نخواهد بود. به همین دلیل هنگام روی دادن بحران‌های بین‌المللی که منافع ملی کشور به خطر می‌افتد، زمان آزمون بزرگ میزان قدرت نرم آن کشور در صحنه میان‌کشوری فرا می‌رسد. با توجه به نظریه جوزف نای در ارزیابی مؤلفه‌های قدرت نرم می‌توان گفت که عوامل زوال قدرت نرم عبارت از کاهش جذابیت‌های فرهنگی، شکل‌گیری تضاد بین ارزش‌های سیاسی با روح حاکم بر رفتار سیاست خارجی و زوال مشروعیت ارزش‌های سیاسی و فرهنگی کشور موردنظر در صحنه بین‌المللی به‌ویژه از دید افکار عمومی و شخصیت‌های تأثیرگذار بین‌المللی می‌باشد. در واقع آمریکا، به استفاده از قدرت نرم خود در قالب فرهنگ و سیاست‌ها و ارزش‌ها در پی رسیدن به رهبری ایدئولوژیک جهانی است (دهشیر، ۱۳۷۹: ۴۳۷).

مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

مکتب نگاه جامع در تفسیر انسان و جهان است که بایدها و نبایدهای انسانی را مشخص و معین می‌سازد که بیانگر نظام ارزشی برای زیستن و چگونگی زیستن او ارائه می‌دهد (جلالی، ۱۳۹۸: ۱۳۶). همان‌گونه که از این تعریف مشخص است مکتب هم مجموعه‌ای از هست و نیست‌ها را معرفی می‌کند و هم بایدونبایدها را مشخص می‌کند (خانی و محمدی، ۱۳۹۸: ۹). یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین گزاره‌ها درباره شخصیت شهید حاج قاسم سلیمانی را رهبر معظم انقلاب فرمودند و از این شهید بزرگوار به‌عنوان مکتب یاد کردند (ترابی کلاته قاضی، ۱۳۹۹: ۸۳). امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) فرمودند: «سردار شهید عزیز ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه درس آموز، با این چشم نگاه کنیم» (۱۳۹۸/۱۰/۲۷). مکتب سلیمانی ویژگی و شاخص‌های فراوانی دارد که هر کدام می‌تواند الگویی برای رهروان این شهید والامقام باشد. مقصود از مکتب سلیمانی این نیست که وی فقیه، فیلسوف و در نظریه‌پردازی صاحب مکتب و سبک است؛ بلکه مقصود از مکتب سلیمانی این است که در سلوک ۶۰ ساله از حیات نظری و عملی، این ژنرال شهید دقیق،

ظرافت‌هایی وجود دارد که اگر درست شناسانده شود، می‌تواند ورودی‌های در این مکتب را آن‌چنان از نظر رفتار عملی و نظری متحول نماید که سلیمانی‌های فراوانی از این مکتب تولید و متکثر شوند.

قدرت نرم و مکتب شهید قاسمی سلیمانی با تأکید بر دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

شهید حاج قاسم سلیمانی از اسطوره‌های اسلامی و ایرانی و از قهرمانان ملی کشور محسوب می‌شود که از شایستگی‌ها و صلاحیت‌های بی‌نظیر فردی، معنوی و رفتاری برخوردار بود و با عملکرد کامل و صحیح در حوزه‌های اجتماعی، نظامی، سیاسی و فرهنگی؛ شخصیتی ممتاز و بی‌بدیل گشت که می‌تواند برای افراد جامعه الگوی بسیار شایسته‌ای شود (موسوی، ۱۳۹۸: ۷۶). مکتب حاج قاسم سرمایه بزرگ فرهنگی، سیاسی، نظامی، اخلاقی و اجتماعی و مهم‌تر از همه مکتب مقاومت، ایثارگری و شهادت‌طلبی است؛ از طرفی مکتب حاج قاسم، مکتب امام حسین (ع) و شهادت است که این شهید بزرگوار با فداکاری و ایثارگری خود برای تمامی نسل‌های انقلاب درس‌های بسیار بزرگی بر جای گذاشتند.

مقام معظم رهبری در خصوص سردار حاج قاسم سلیمانی می‌فرماید: «شهید سلیمانی، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود؛ صرف شجاعت نبود؛ بعضی‌ها شجاعت دارند، اما تدبیر و عقل لازم برای به کار بردن این شجاعت را ندارند. بعضی‌ها اهل تدبیرند، اما اهل اقدام و عمل نیستند، دل و جگر کار را ندارند. این شهید عزیز ما هم دل و جگر داشت - به دهان خطر می‌رفت و ابا نداشت؛ نه فقط در این حوادث این روزها، بلکه] در دوران دفاع مقدس هم در فرماندهی لشکر ثارالله همین جوری بود؛ خودش و لشکرش - هم با تدبیر بود؛ فکر می‌کرد، تدبیر می‌کرد، منطق داشت برای کارهایش. این شجاعت و تدبیر توأمان، فقط در میدان نظامی هم نبود، در میدان سیاست هم همین جور بود؛ بنده بارها به دوستانی که در عرصه سیاسی فعال‌اند این را می‌گفتم؛ رفتار او را، کارهای او را [می‌دیدم]. در عرصه سیاست هم، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود؛ سخنش اثرگذار بود، قانع‌کننده بود، تأثیرگذار بود. از همه این‌ها بالاتر، اخلاص او بود؛ با اخلاص بود؛ این ابزار شجاعت و ابزار تدبیر را برای خدا خرج می‌کرد؛ اهل تظاهر و ریا و مانند این‌ها نبود. اخلاص خیلی مهم است» (بیانات در دیدار مردم قم، ۱۸/۱۰/۱۳۹۸).

همچنین در فراز دیگری از سخنانشان در جمع مردم قم اشاره دارند که: «شهید سلیمانی [یک فرمانده جنگاور مسلط بر عرصه نظامی بود، هم در عین حال به شدت مراقب حدود شرعی بود. در میدان جنگ، گاهی افراد حدود الهی را فراموش می‌کنند، می‌گویند وقت این حرف‌ها نیست؛ او نه، او مراقب بود. آنجایی که نباید سلاح به کار برود، سلاح به کار نمی‌برد؛ مراقب بود که به کسی تعدی نشود، ظلم نشود؛ احتیاط‌هایی می‌کرد که معمولاً در عرصه نظامی، خیلی‌ها این احتیاط‌ها را لازم نمی‌دانند؛ [لکن] او احتیاط می‌کرد. به دهان خطر می‌رفت، اما جان دیگران را تا می‌توانست حفظ می‌کرد؛ مراقب جان نزدیکانش، اطرافیانش، سربازانش، همکارانش در ملت‌های دیگر که در کنار او بودند، بود» (همان).

از آنجایی که سردار سلیمانی بیشتر در رویکردهای غیرامنیتی فعالیت می‌کرد، طبعاً در قاب فرهنگی، اجتماعی و امنیتی خاصی قرار گرفت که ناشی از محبوبیت گسترده ایشان در منطقه بود. بخش زیادی از خدمات سردار سلیمانی طی چند دهه گذشته ایجاد همگرایی منطقه‌ای و رژیم منطقه‌ای بود. سردار حاج قاسم سلیمانی اصلی‌ترین شاخص قدرت نرم جمهوری اسلامی در منطقه بود، هرچند با توجه به احتمال برداشت موازی کاری با وزارت خارجه بسیاری از خدمات و اقدامات او رسانه‌ای نشد، اما ایشان نقش پررنگی در توسعه قدرت ایران و هنجارهای فرهنگی انقلاب اسلامی و نزدیک کردن دیدگاه‌های گروه‌های مختلف منطقه برای شکل‌گیری یک رژیم منطقه‌ای داشته است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به جهت آن که با مطالعه و تبیین بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص قدرت نرم، منتهی به توسعه و بهبود روش‌ها از طریق شناسایی اجزا و مفاهیم مرتبط با بیانات ایشان در قدرت نرم می‌شود، از نوع پژوهش توسعه‌ای بوده و از این منظر که برای رسیدن به هدف عملی مشخصی رهنمون شده، از نوع پژوهش کاربردی است و از آنجا که مطالعه حاضر به لحاظ هدف، در پی تحلیل بیانات ایشان در زمینه شاخص‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است برحسب ضرورت از روش‌های اسنادی، تحلیل محتوی کیفی به منظور تبیین اندیشه‌ها، بیانات و فرمایشات ایشان استفاده شده است. این پژوهش دارای دو جامعه آماری

اسنادی و خبرگی است. جامعه اسنادی دربرگیرنده مدارک منتشر شده و قابل دسترس مربوط به فرمایشات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در ارتباط با قدرت نرم بوده است. در پژوهش حاضر، برای گردآوری داده‌ها از هر دو روش میدانی و کتابخانه‌ای استفاده شده است. در پژوهش کنونی از ابزار فیش برداری و در بخش شناسایی اجزا و مفاهیم مرتبط با گفتمان از ابزار پرسشنامه نیمه‌باز و تأیید خبرگانی استفاده شده است.

تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

در مرحله اول، فرازهایی مربوط به قدرت نرم، انتخاب و در هر فیش، کلمات موردنظر برای ادامه کار استخراج شده است. در مرحله بعد کلیدواژه‌های مرتبط با قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی توسط پژوهشگر استخراج گردید. در ادامه به منظور رعایت اختصار در گفتار، متن برگزیده‌ای مرتبط با موضوع این پژوهش از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) آمده است. با مروری بر ادبیات پژوهش و الگوهای مربوط در این زمینه و همچنین به دلیل استفاده از روش انجام تحلیل محتوی کیفی در مطالعه حاضر، الگوی مفهومی متشکل از سه مرحله کلی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی ترسیم گردید. در این پژوهش با بهره‌گیری از نرم‌افزار Maxqda مبادرت به تحلیل محتوای کیفی بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) شد.

در بخش تحلیل محتوای کیفی، از رهیافت نظام‌مند استراوس و کورین برای نظریه‌مبنایی که مشتمل بر کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) تأکید دارند، استفاده شده است که می‌توان نمونه‌ای از آن را در جدول ۱ مشاهده نمود.

جدول ۱: نحوه استخراج مفاهیم از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در موضوع قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

نشانی	مفاهیم	متن بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
۱۴۰۱/۱۰/۱۱	صدق	مکتب سلیمانی، عبارت است از «صدق» و «اخلاص». این دو کلمه در واقع عنوان و نماد و نمایه مکتب سلیمانی است. این

بیانات در دیدار خانواده و ستاد سالگرد شهید حاج قاسم سلیمانی	اخلاص عهد الهی مسئولیت‌پذیری خستگی‌ناپذیر شجاعت در کار ولایت‌مداری دشمن‌شناسی استکبارستیزی	و	دو عنوان قرآنی، تشکیل‌دهنده حرکت شهید سلیمانی بود. خب، حالا «صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ» یعنی چه؟ یعنی با هدف، با عهد الهی، با آرمان‌ها برخورد صادقانه داشته باشند. وفادار ماندن به اسلام و به انقلاب؛ با همه وجود به اسلام و انقلاب وفادار ماند؛ به عهدی که با خدا و با امام بسته بود وفادار ماند؛ به وظیفه‌ای که در قبال ملت ایران داشت و در قبال امت اسلامی داشت، با کمال دقت در عمل و با همه وجود وفادار ماند؛ واقعاً مظهر تلاش بود؛ کار خستگی‌ناپذیر همراه با شجاعت؛ یعنی کاری که کار معمولی نیست و احتیاج به شجاعت دارد، احتیاج به شهامت دارد؛ و متکی به عقلانیت؛ هم شجاعت، هم عقلانیت؛ هر دو در حدّ تحسین برانگیز؛ با تدبیر. هم دشمن را درست می‌شناخت، هم ابزارهای دشمن را هم می‌دانست.
---	---	---	---

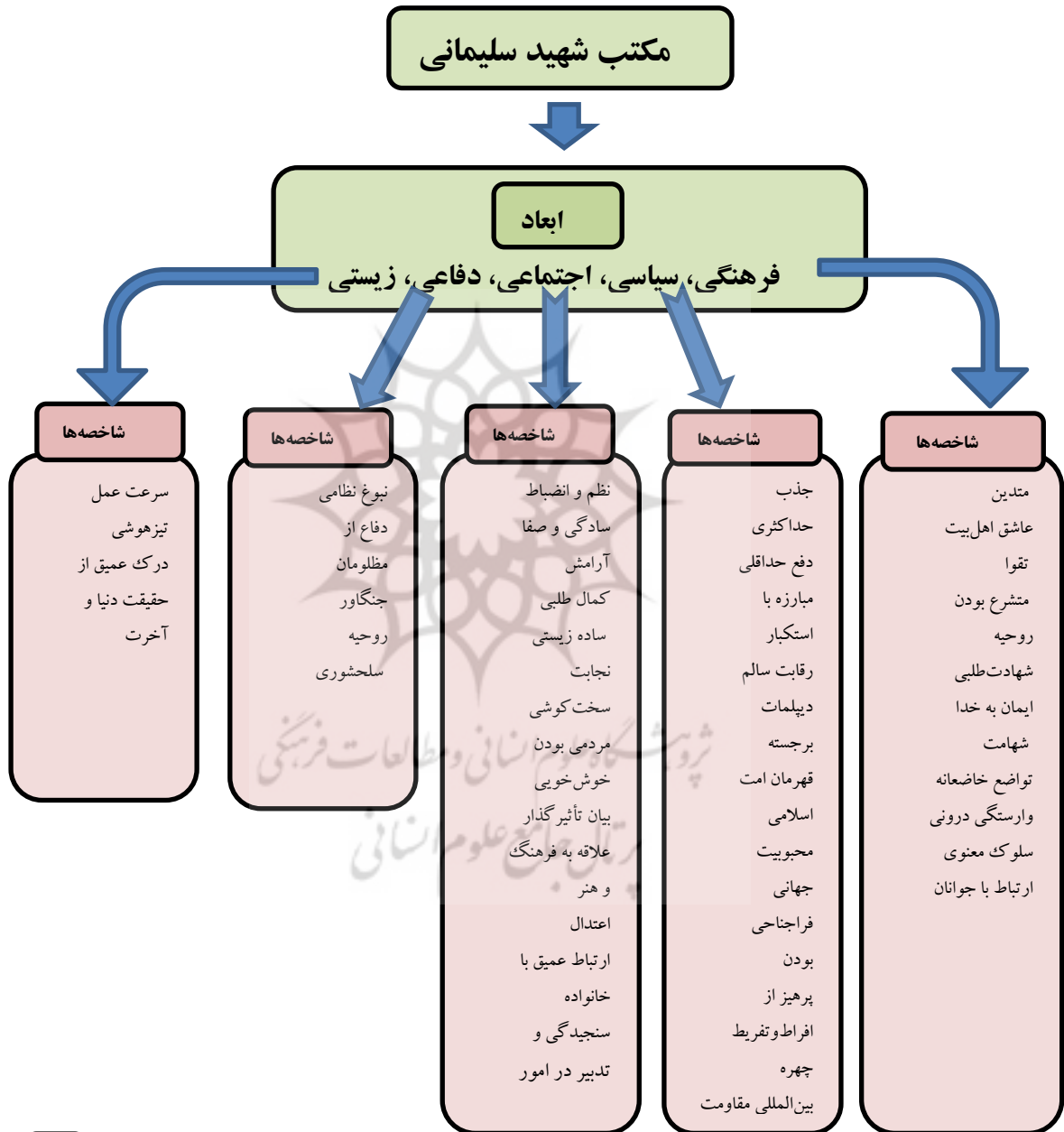
نتایج حاصل از احصا واژگان کلیدی مربوط به هر یک از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، به تفکیک جداول ۲ و ۳ قابل مشاهده است.

جدول ۲: مفاهیم استخراج شده از بیانات امام خامنه‌ای در موضوع قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

عنوان کلیدواژه‌ها	عنوان کلیدواژه‌ها	عنوان کلیدواژه‌ها
وفادار بودن	درایت	صدق و اخلاص
ولایت‌مداری	دشمن‌شناسی	اتکا به عقلانیت
عهد الهی	خستگی‌ناپذیری	شجاعت در کار
تعهد	نوع‌دوستی	مسئولیت‌پذیری

فداکاری	معنویت‌گرایی	هویت‌ساز
جذب حداکثری	نجابت	پرهیز از افراط و تفریط
دفع حداقلی	شهامت	فراجناحی بودن
متدین	رقابت سالم	تیزهوشی
عاشق اهل بیت	تواضع خاضعانه	سلوک معنوی
تقوا	وارستگی درونی	جنگاور
مشرع بودن	نبوغ نظامی	روحیه سلحشوری
روحیه شهادت‌طلبی	سرعت عمل	بیان تأثیرگذار
نظم و انضباط	سخت‌کوشی	علاقه به فرهنگ و هنر
سادگی و صفا	مردمی بودن	اعتدال
آرامش	خوش‌خویی	ارتباط با جوانان
کمال‌طلبی	دیپلمات برجسته	ارتباط عمیق با خانواده
ایمان به خدا	قهرمان امت اسلامی	سنجیدگی و تدبیر در امور
ساده زیستی	محبوبیت جهانی	درک عمیق از حقیقت دنیا و آخرت
مبارزه با استکبار	دفاع از مظلومان	چهره بین‌المللی مقاومت

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش

در این راستا، متون منتقل شده به سامانه از طریق روش‌های موجود در نرم‌افزار Maxqda در سامانه مربوط به کد پس از تعیین مفاهیم، کدگذاری شدند و مفاهیم کلی و انتزاعی (مقولات) استخراج شد (جدول ۳). برای تدقیق واژگان، از طریق ابزار پرسشنامه نیمه‌باز و از هشت متخصص در حوزه پژوهش خواسته شد واژگان را به نسبت نزدیکی معنایی به موضوع، معین نمایند.

جدول ۳: فراوانی و مقولات استخراج شده از آراء و بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

مفهوم	فراوانی	مفهوم	فراوانی	مفهوم	فراوانی	مفهوم	فراوانی
صدق و اخلاص	۱۴	شجاعت در کار	۸	دشمن شناسی	۱۴	معنویت‌گرایی	۶
ولایت‌مداری	۱۱	روحیه شهادت‌طلبی	۷	جنگاور	۵	تعهد	۵
مسئولیت‌پذیری	۱۲	پرهیز از افراط	۴	وفادار بودن	۶	فداکاری	۷
خستگی‌ناپذیری	۹	نبوغ نظامی	۳	تواضع خالصانه	۵	نجابت	۴
فراجحاحی بودن	۷	جذب حداکثری	۵	مبارزه با استکبار	۶	متدین	۶
عاشق اهل بیت	۵	محبوبیت جهانی	۴	رقابت سالم	۵	نظم و انضباط	۴
خوش‌خوئی	۶	سخت‌کوشی	۸	بیان تأثیرگذار	۵	دیپلمات برجسته	۲
اتکا به عقلانیت	۳	ارتباط با جوانان	۴	سرعت عمل	۴	نوع‌دوستی	۳
مردمی بودن	۴	سادگی و صفا	۳	عهد الهی	۴	ارتباط عمیق با خانوادگی	۲
درایت	۷	دفع حداقلی	۵	تدبیر در امور	۴	علاقه به فرهنگ و هنر	۲

در مرحله کدگذاری انتخابی به منظور فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌ها، با استفاده از قابلیت‌های موجود در نرم‌افزار، مضمون‌سازی شدند و پس از تأیید مضامین به روش خبرگی درنهایت، جدول ۴، حاوی مضامین و مقولات بر اساس بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) برای قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی ناشی از تحلیل محتوای کیفی به دست آمد.

جدول ۴: مضامین و مقوله‌های مرتبط با قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در بیانات امام خامنه‌ای

مضامین	مقولات	نشانی (بیانات امام خامنه‌ای به تاریخ)
صدق و اخلاص	نجابت	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	پرهیز از افراط و تفریط	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	سلوک معنوی	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	عهد الهی	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	وارستگی درونی	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	عاشق اهل بیت	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
مسئولیت پذیری	رقابت سالم	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	فداکاری	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	نظم و انضباط	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	تواضع خاضعانه	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	سرعت عمل	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	تعهد	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
شجاعت و تدبیر توأمان	سخت کوشی	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
	کمال طلبی	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	نبوغ نظامی	۱۳۹۸/۱۱/۱۶
	سنجیدگی و تدبیر امور	۱۳۹۸/۱۰/۱۸
	مردمی بودن	۱۴۰۰/۱۰/۱۱
ولایتمداری	اعتدال	۱۳۹۸/۱۰/۱۸
	مشرع بودن	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	جذب حداکثری	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	دفع حداقلی	۱۳۹۹/۰۹/۲۶
	اتکا به عقلانیت	۱۴۰/۱۰/۱۱

۱۳۹۸/۱۱/۱۶	مبارزه با استکبار	دشمن شناسی
۱۳۹۹/۰۹/۲۶	روحیه سلحشوری	استکبارستیزی
۱۳۹۸/۱۰/۱۸	جنگاور	
۱۳۹۸/۱۱/۱۶	دفاع از مظلومان	
۱۳۹۹/۰۹/۲۶	قهرمان امت اسلامی	

گزاره‌های صریح با مفاهیم ضمنی مستخرج از تحلیل محتوای کیفی بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نشان می‌دهد که شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی شامل صدق و اخلاص، مسئولیت‌پذیری، شجاعت و تدبیر توأمان، ولایتمداری و دشمن‌شناسی و استکبارستیزی بیش از سایر مفاهیم در این گفتمان برجسته بوده‌اند.

شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) عبارت‌اند از صدق و اخلاص، مسئولیت‌پذیری، شجاعت و تدبیر توأمان، ولایتمداری و دشمن‌شناسی و استکبارستیزی که در ادامه به واکاوی این شاخصه‌ها می‌پردازیم.

صدق و اخلاص

دو شاخصه صدق و اخلاص را مقام معظم رهبری تأکید فرمودند که این‌ها به یک‌جای‌های عالی رسیدند چراکه نگاهشان خدایی است و خدایی عمل کردند؛ این‌ها مخلص واقعی هستند و در پیروی از ما صادق‌اند. عبادت و بندگی سردار دل‌ها در نامه به دخترخانمشان داریم که فرمودند دخترم من خدا را انتخاب کرده‌ام و از خدا خواستم که همه شریان وجودم را لبریز از عشق خودش کند. در وصیت‌نامه ایشان هم داریم که وجودش را عبد ذلیل در پیشگاه خدا می‌داند و می‌گوید خدایا مرا پاکیزه بپذیر؛ آن‌چنان که شایسته دیدارت شوم و جز دیدار تو را نمی‌خواهم. در مورد وصف‌الحال مخلصانه شهید سلیمانی، امام خامنه‌ای می‌فرمایند که صدق و اخلاص جوهره و شکل‌دهنده مکتب شهید سلیمانی است که هم زندگی هم شهادت او را پربرکت ساخت. او از

دیده شدن فرار می‌کرد و همه شاخص‌ها را دارا بود و او خدایی بود. شهید سلیمانی خود در این باره می‌گوید: «از ابتدا که وارد جنگ شدم دو ابزار مهم در کوله پشتی‌ام بود؛ خلوص و توکل، همیشه با این دو خودم را آماده خدمت کرده‌ام». امام خامنه‌ای در مورخه ۱۳۹۸/۱۰/۲۷ در خصوص صدق و اخلاص شهید حاج قاسم سلیمانی می‌فرماید: «هر جا اخلاص بود، خدای متعال به اخلاص بندگان مخلصش برکت می‌دهد، کار برکت پیدا می‌کند، رشد و نمو پیدا می‌کند، کار به نحوی می‌شود که اثر آن به همه می‌رسد، برکات آن در میان مردم باقی می‌ماند. این ناشی از اخلاص است».

مسئولیت‌پذیری

مسئولیت‌پذیری به معنای افزایش مقاومت فرد در برابر شرایط است تا به جای پیروی از فشارهای بیرونی از الزامات درونی تبعیت کند (Pugh, 2018: 342). مسئولیت‌پذیری و عمل به مسئولیت اجتماعی از مفاهیم مهم در مبانی اسلامی و اعتقادات دین مبین اسلام است. مسئولیت‌پذیری یعنی تعهدی درونی که از سوی فرد برای به انجام رساندن تمام فعالیت‌هایی که به وی سپرده شده به گروه یا افراد دیگر القا می‌شود. مسئولیت‌پذیر بودن به معنای قابل اتکا بودن، وفای به عهد و متعهد ماندن است. این مفهوم به معنای این است که عواقب آنچه می‌گوییم و آنچه انجام می‌دهیم را قبول کنیم و بدانیم که می‌توانیم توانایی‌های خود را ارتقاء دهیم. افراد مسئولیت‌پذیر، افسار هدایت زندگی خود را در دست می‌گیرند. آن‌ها برنامه‌ریزی می‌کنند و برای تقویت استعدادها و مهارت‌های خود، هدف‌گذاری می‌کنند. این افراد به‌طور آگاهانه تصمیم‌گیری می‌کنند، مقررات را مورد ملاحظه قرار می‌دهند و به نحوه تأثیر رفتار و انتخاب‌های خود بر جامعه و خانواده اهمیت می‌دهند. مسئولیت‌پذیری در مکتب شهید سلیمانی از عمل به تکلیف شروع می‌شود؛ یعنی مکتب شهید سلیمانی عمل به تکلیف الهی است. بی‌شک یکی از دلایل حضور گسترده شهید حاج قاسم سلیمانی در جغرافیای سیاسی منطقه، اعتقاد راسخ ایشان به عمل به دستورات اجتماعی قرآن کریم، اسلام و پیامبر اکرم (ص) و در این راستا عمل به مسئولیت اجتماعی اسلامی خویش در حمایت از امت اسلامی و تحقق و ایجاد بیداری اسلامی در سراسر منطقه بود (ردایی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۰۴).

شجاعت و تدبیر توأمان

در نگرش مسلمانان ایمان به خداوند متعال چنان احساس امنیتی به فرد می‌دهد که در صورت رویارویی با بحران‌ها و مصیبت‌ها، خدا را در کنار خود حس می‌کند و به‌این ترتیب دلگرم و امیدوار می‌شود. از جمله در قرآن کریم خدای تعالی فرموده است: الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ همان کسانی که ایمان آورده‌اند و دل‌هایشان به یاد خدا آرام می‌گیرد آگاه باش که با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد (رعد، ۲۸). شجاعت همراه با تدبیر را از ویژگی‌های شهید حاج قاسم سلیمانی بود. رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد شجاعت همراه با تدبیر حاج قاسم سلیمانی در مورخه ۱۳۹۸/۱۱/۱۶ می‌فرماید: «دارای شجاعت و روحیه مقاومت بود، هم شجاع و هم با تدبیر بود، حاج قاسم در عین حال که بسیار مهربان و به‌عنوانی سردار دل‌ها بود؛ اما شخصیتی جدی و عاطفی داشت؛ نه تنها قهرمان ملت ایران بود، بلکه قهرمان تمام جهان شد. شهید سلیمانی در جهاد در راه خدا ترسی نداشت و چنان ترسی در دل دشمن ایجاد کرده بود که از اسم حاج قاسم سلیمانی هم ترس و هراس داشتند. در اندیشکده‌های آمریکا راجع به حاج قاسم سلیمانی شما مفصل بحث و بررسی کردند؛ این‌ها راجع به حاج قاسم خصوصیات را ذکر می‌کنند و می‌گویند این آدم مانع بزرگی در مقابل اهداف آمریکا است. شخصیت‌های ایمانی وقتی که این ایمان را با عمل صالح همراه کنند، وقتی حرکت جهادی بکنند، محصولش می‌شود شخصیتی مثل این، که قدرت‌های بزرگ او را تحسین می‌کنند، حتی دشمنانش او را تحسین می‌کنند».

ولایتمداری

ولایتمداری در شیعه از جایگاه والایی برخوردار است. محبت‌ورزی و اطاعت‌پذیری در برابر ولی خدا، از برجسته‌ترین شاخصه‌ها و ویژگی‌های فرد ولایتمدار است. البته باید توجه داشت که محبت به ولی خدا در پرتو محبت به خدا و فرمانبری از آن‌ها، اطاعت از خداست. ولایتمداری و عدم تردید در مواجهه با دشمنان قسم‌خورده اسلام و انقلاب، ویژگی بارز شهید سلیمانی محسوب می‌شود. در سال‌هایی که دشمنان با استناد به ابزارهای تبلیغاتی و رسانه‌ای گسترده در منطقه، هاله‌ای از ابهام و غبار در برابر افکار عمومی دنیا ایجاد کرده و در تلاش برای لاپوشانی تروریسم

تکفیری ساخته و پرداخته دستان خود بودند، شهید سلیمانی و یاران ایشان با بهره‌گیری از عنایت الهی و در سایه توسل به سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (ع) به دفاع از کیان امت اسلامی پرداختند. رمز پیروزی و نقطه عطف وصیت‌نامه شهید سلیمانی، ولایتمداری و ولایت محوری است، در وصیت‌نامه سردار سلیمانی این ویژگی مهم بسیار پررنگ مطرح شده است، بنابراین آنچه مهم بوده و توانسته پیروزی‌هایی را نصیب کشور کند، بصیرت است که وجود آن موجب ولایتمداری و ولایت محوری می‌شود. پشتیبانی از ولایت و خیرخواهی و تلاش برای موفقیت جامع و کامل رهبری از ویژگی‌های مکتب سلیمانی و مولد قدرت نرم نظام ولایی و خیرخواهی همه‌جانبه برای ولایت است و این تنها به معنای ارائه پیشنهاد و مشورت نیست، بلکه هر اقدام و حرکتی که در جهت تحکیم و تقویت مدیریت رهبری و نفوذ کلام بیشتر او باشد از مصادیق خیرخواهی برای ولایت است (حییبی و لکزایی، ۱۴۰۰: ۱۳). شهید حاج قاسم سلیمانی در وصیت‌نامه‌اش می‌نویسد: «جهان اسلام، پیوسته نیازمند رهبری است؛ رهبری متصل و منسوب شرعی و فقهی به معصوم. خوب می‌دانید منزه‌ترین عالم دین که جهان را تکان داد و اسلام را احیا کرد، یعنی خمینی بزرگ و پا ک ما، ولایت‌فقیه را تنها نسخه نجات‌بخش این امت قرار داد» (شیرازی، ۱۳۹۹: ۷۲).

دشمن‌شناسی و استکبارستیزی

یکی از ارزش‌های موردنظر شیعه، عدم پذیرش استکبار و سلطه کافران است، بنابراین شیعیان و مؤمنان نباید سلطه و استکبار کافران را بر خود بپذیرند بلکه باید در مقابل استکبار و سلطه کافرین بایستند و مقاومت کنند (مسعودنیا و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۹). دشمن‌شناسی، معرفی چهره واقعی دشمن، استراتژی، بررسی اصول و مبانی مبارزه با دشمن است. دشمن‌شناسی، شناخت هدف و تشخیص مسیر و شناسایی کارکرد دشمن از راهبردهای کاربردی بصیرت است تا بر این اساس استراتژی تقابل به هنگام با دشمن همراه با تفکر و راهکارهای نظری و عملی تقابل تدوین و اجرایی شود. بصیرت افزایشی با نگاه دشمن‌شناسی در جنگ نرم همراه با مطالبه‌گری جهانی از کاربردی‌ترین رفتار در همه اقشار، خاصه اندیشه‌های خواص جامعه است. امام خامنه‌ای در مورخه ۱۳۹۹/۰۹/۲۶ در خصوص دشمن‌شناسی و استکبارستیزی شهید حاج قاسم سلیمانی می‌فرماید: «هم در زمان زنده بودنش استکبار را شکست داد، هم با شهادتش شکست داد؛ این‌ها ادعا نیست،

این‌ها چیزهایی است که اثبات‌شده است. در مکتب حاج قاسم دشمن‌شناسی عمیقی وجود دارد. دشمن می‌خواست در صفوف شیعیان و اهل تسنن اختلاف ایجاد کند، اما حاج قاسم نگذاشت این صفوف به هم بخورد و همه این افراد را دور هم جمع کرد. حاج قاسم می‌دانست دشمن آمده تا با ایجاد اختلاف، مسلمانان را در جان هم بیندازد و با ایجاد رعب و وحشت، سرزمین‌های اسلامی را تصاحب کند. علت دشمنی آمریکا و استکبار با سردار سلیمانی، برگرفته از دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی آن شهید گرانمایه است؛ از ایستادگی او در برابر آمریکاست» (شیرازی، ۱۳۹۹: ۹۵). شهید حاج قاسم سلیمانی با شناخت دقیق از دشمن بنیاد فکری و رفتاری آن‌ها را سست و شکننده یافت. او در رهیافتی دشمن‌شناسانه دریافت داعش و هم‌پیمانانش از اسلام بهره‌ای ندارند و همین امر فرضیه شکست‌ناپذیری آنان را به‌رغم تجهیزات پیشرفته و خشونت و حشمتناک باطل کرد (معنوی، ۱۴۰۱: ۱۹۲).

نتیجه‌گیری

شهید حاج قاسم سلیمانی پرچم‌دار جبهه مقاومت بود و به‌خوبی توانست رزمندگانی که از کشورهای مختلف به عضویت در این جبهه مقدس درآمده بودند را متحد کرده و امت واحده را برای تبعیت از ولایت عملیاتی و در عمل انقلاب را صادر کرده و به نظام اسلامی عمق استراتژیک ببخشد و با تقویت جبهه مقاومت به‌عنوان عنصر نجات‌بخش جهان اسلام، توطئه‌های دشمنان اسلام و انقلاب را نقش بر آب کند. شهید سلیمانی یک مکتب زنده و پویا است و تلاش همه‌جانبه برای آزادی و ایجاد ثبات و امنیت در منطقه به‌ویژه سوریه، بحرین، عراق، لبنان، فلسطین و نابودی گروهک‌های تروریستی از جمله داعش جنایتکار، بخشی از خدمات و کارنامه این شهید والامقام در سایه ولایتمداری و دین‌داری است. تمام ویژگی‌ها و برجستگی‌های شهید سلیمانی در این موارد خلاصه می‌شود که اعتماد به خدا و اعتقاد ویژه به ولایت فقیه داشت و ایمان داشت به اینکه هر چه گفته می‌شود، درست است و خداوند کمک می‌کند و به نتیجه می‌رسیم و در عرصه قدرت سخت و قدرت نرم و حتی هوشمند که ترکیبی از این دو قدرت است، در صحنه‌ها و میدان‌های مختلف به پیروزی دست یافت. حاج قاسم تربیت‌یافته مکتب امام حسین (ع) و عاشورا است و ترویج مکتب سردار سلیمانی صیانت از شعائر انقلاب اسلامی و گام بلندی در راستای صیانت از

شعائر انقلابی و اسلامی است که باید با قدرت در جامعه دنبال شود. رسالت دستگاه‌های فرهنگی کشور ترویج و تقویت مکتب شهید سلیمانی در همه ابعاد است و همه باید تلاش کنند مکتب حاج قاسم در همه عرصه‌ها طنین انداز شود. پیشرفت‌های انقلاب اسلامی همواره در طول این سال‌ها مرهون هدایت‌های امام راحل و مقام معظم رهبری و نقش اثرگذار مردم بوده و این دو ویژگی مهم از شاخصه‌های مهم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است و در واقع ولایتمداری و مردم‌داری و توجه به نقش مردم نقطه مهم سیره شهید سلیمانی است. تبیین و ترویج دستاوردهای مکتب شهید سلیمانی برای نسل جوان از ضرورت‌های دیگر محسوب می‌شود که دستگاه‌های فرهنگی و آموزشی به آن توجه داشته باشند. نقش اثرگذار مردم در مکتب شهید سلیمانی همواره برجسته است و این یک درس مهم است که اگر می‌خواهیم از مکتب کارساز و کارآمد شهید سلیمانی در جامعه استفاده کنیم باید نقش مردم را به‌طور ویژه ببینیم. هدف پژوهش حاضر واکاوی شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای است. بنا به یافته‌های این پژوهش شاخصه‌های قدرت نرم مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی با تأکید بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، صدق و اخلاص، مسئولیت‌پذیری، شجاعت و تدبیر توأمان، ولایتمداری و دشمن‌شناسی و استکبارستیزی می‌باشند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- قرآن کریم
- اشرفی، اکبر (۱۴۰۱). «جایگاه ولایت در مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی». فصلنامه علمی پژوهشی مهدویت، سال ۱۶، شماره ۶۱، صص ۲۳۵-۲۰۲.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مناسبت‌های مختلف.
- ترابی کلاته قاضی، علی (۱۳۹۹). «مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی». فصلنامه تخصصی مدرسه حکمرانی شهید بهشتی، شماره یک، صص ۱۰۸-۸۱.
- جلالی، عبدالله (۱۳۹۸). «مؤلفه‌های قدرت نرم در مکتب حاج قاسم سلیمانی». فصلنامه مطالعات دینی رسانه، سال اول، شماره ۳۴، صص ۱۵۲-۱۳۴.
- حبیبی، حمید و لکزایی، نجف (۱۴۰۰). «شهید قاسم سلیمانی الگوی اسلامی قدرت نرم متعالیه تمدن ساز». دو فصلنامه علمی انسان پژوهی دینی، سال ۱۸، شماره ۴۶، صص ۱۹۱-۱۶۹.
- خانی، علی و محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۹). «بازشناسی مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)». فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال ۲۳، شماره ۸۶، صص ۳۷-۵.
- دهشیار، حسین (۱۳۸۷). «جهانی شدن: تک هنجاری طلبی ایالات متحده آمریکا». فصلنامه سیاست خارجی، سال ۴، شماره ۲
- ردایی، هادی؛ ساده، احسان و امینی سابق، زین‌العابدین (۱۴۰۰). «مکتب شهید سلیمانی، منظومه عملی مسئولیت اجتماعی مدیران جهادی». فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، شماره یک، صص ۱۲۵-۹۷.
- شیرازی، علی (۱۳۹۹). «شاخصه‌های مکتب شهید سلیمانی». قم: انتشارات خط مقدم.
- عباسی، کریم؛ قائم پناه، صمد؛ شمسینی غیاثوند، حسن و اطهری مریان، سید اسدالله (۱۴۰۲). «تأثیر قدرت نرم در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر آیت‌الله خامنه‌ای». فصلنامه پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، دوره ۱۴، شماره ۵۴، صص ۴۹-۲۴.
- عرفانی فر، علی (۱۳۹۹). «نقش راهبردی حاج قاسم سلیمانی در شکل‌گیری محور مقاومت و مدیریت توحیدی آن». فصلنامه تخصصی مدرسه حکمرانی شهید بهشتی، شماره یک، صص ۷۹-۶۳.
- مسعودنیا، حسین؛ علی حسینی، علی و محمدفر، نجات (۱۳۹۳). «نقش فرهنگ سیاسی شیعه در میزان قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال ۱۷، شماره ۶۳، صص ۵۱-۲۷.
- معنوی، سید مجتبی (۱۴۰۱). «دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی در پرتو فرهنگ انتظار و مقاومت در مکتب شهید سلیمانی». فصلنامه علمی پژوهشی مهدویت، سال ۱۶، شماره ۶۱، صص ۱۹۸-۱۸۰.

-موسوی، سید محمد (۱۳۹۸). «مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در دفاع از حریم اهل بیت». فصلنامه مطالعات بیداری اسلامی، سال ۸، شماره ۱۵، صص ۷۵-۱۰۰.
-نای، جوزف (۱۳۸۹). «قدرت نرم، ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل». ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)

Pugh,K., Luzon,O., & Ellett,L. (2018), Responsibility beliefs and persecutory delusions,Psychiatry Reseach,259

Nye, Joseph, (2004). Soft Power and Leadership, Compass: A Journal of Leadership. - (Compass is published by the Center for Public Leadership, John F. Kennedy School of Government, Harvard University

